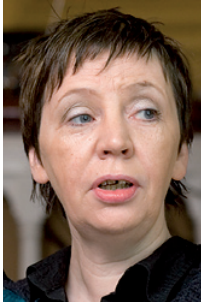

KJAK

Útlendsk arbeiðsmegi einasta boðið

Eyðgunn Samuelsen
tingkvinna.

Samgongan hevur samtykt at loyva byggivinnuni at innflyta handverkarar, nú virksemi í vinnuni er vaksandi. Sum gongdin er á okkara arbeiðsmarknaði, har handverkarar í stórum talið arbeiða uttanlands, er sjálvandi neyðugt at taka stig, so tørvurin á arbeiðsmegi her

heima kann nøktast. Tann lættasta loysnin, er at loyva útlendskari arbeiðsmegi at koma til Føroyar.

Samgongan hevur, síðan hon tók við í 2011, sitið á hondunum meðan okkara faklærda arbeiðsmegi er farin av landinum. Tað er sera skilligt at handverkarar, heldur enn at ganga hond í lumma fara har, ið arbeiðið er. Vit eru heppin at eiga so dugnaliga arbeiðsmegi, ið er eftirspurd eisini úti í heimi. Ein viðvirkandi orsök til arbeiðsloysi innan byggivinnuna, seinnu árin, hevur uttan iva verið, at almennu byggiverkætlaninar eru fleiri ár seinkaðar. Nú eru nógvar verkætlanir klárar at fara í gongd samstundis og er hetta orsök til fløskuhálsin. Í staðin fyri, at almenna byggjarbeiðið var meira javnt yvir ár.

Politiski myndugleikin má taka stig

Samgongan hevur nú í sløk 3 ár tosað, um at útvega lærupláss men onki er hent. Tað kann ikki koma óvart á politiska myndugleikan, at trot verður á faklærdari arbeiðsmegi, tá ið sami myndugleiki samtykkir at fara í holt við fleiri stórar byggiverkætlanir samstundis.

Andstøðan hevur áhaldandi víst á trupulleikarnar, ið fara at koma, og hevur lagt fleiri uppskot fram, ið kundu verið ein partur av loysnini at nøkta tørvin á faklærdari arbeiðsmegi. Samgongan hevur felt tey øll, sum eitt.

Brúka okkara egna tøka fólk

Fakfeløgini hava gjørt vart við, at tað eru 1000 arbeiðs-

leys, umframt eini 300 ið eru dottin burtur úr ALS. Ein stórur partur av teim arbeiðsleysu eru ófaklærd, ið ikki tykjast at sleppa úr ALS skipanini tí onki arbeiðið er til tey. Her átti politiski myndugleikin, fyri langari tíð síðan at hava tikið stig, so hesin parturin av arbeiðsmegini fekk ein møguleika, nú byggivirksemi økist. Til dømis kundu hesi fólk fingið tilboð um eina styttri upplæring so tey høvdu møguleika at bjóða seg fram á arbeiðsmarknaðinum.

Innflyta handverkarar og hvat so

Loyvið at innflyta faklærda arbeiðsmegi fatar um ES borgarar. Hesir skulu hava tryggja minst 30 tímar arbeiðsviku og føroyska løn.

Fimm bókstavir

Heri Mohr

Nógv bendir á, at okkara ABC hevur fingið mønustingin, so lærarar nú ekkaleyst kunnu halda fram við at læra tey smáu ABDið. ABCið er um at fara í søguna, hóast næstan øll vita, at okkara skriftmál als ikki kann vera c, q, w, x og z fyri uttan. Bøkur av øllum sløgum og til øll endamál eru tjokkfullar av hesum fimm bókstavunum. Læknaheimurin, gransk- ingarheimurin, tónleikarheimurin, bókaheimurin, skúlaheimurin við ella uttan alheimsatlasið, elektroniski heimurin osfr. kunnu als ikki vera hesar fimm bókstavirnar fyri uttan, um vit skulu duga at skriva, formulera, stava, granska og virka lítarleyst og framkomið. Úti og heima. Við løgtingslóg nr. 59 frá

15. mai 2012 varð Málráðið stovnað 1. januar 2013 við 11 limum valdir av feløgum og stovnum. Millum allar limirnar velur landsstýrismaðurin við mentámálum formann og næstformann. Ráðið er valt fyri tíðarskeiðið 1. januar 2013 til 31. desember 2016.

Almennir myndugleikar eiga í størst møguligan mun at fylgja niðurstøðunum frá Málráðnum.

Hetta er skilagóð tala, sum øll kunnu taka undir við.

Men so hendi tað, sum ein stórur parturin av Føroya fólki ikki gongur inn fyri.

Meirilutin av Málráðnum hevur felt dóm: Omanfyri nevndu fimm bókstavir eiga ikki pláss í tí føroyska alfabatinum. Okkara gamla ABC hevur ongan rætt í barnaskúlanum. Seiglívað hevur tað tó verið, tí sambært Nólsoyar Páll kundi Jákup á Møn á tólvta ári at remsa upp ABC; og her fara vit tvær øldir aftur í tíðina.

Uttan mun til hvat løgtingið og landsstýrismenn siga og gera, so er nú áradrúgva indoktriningin av ABDnum í barnaskúlanum ein legaliseraður veruleiki. At amputera okkara alfabet

– líka mikið hvussu sjónlig árinini og avleiðingarnar fóru at verða – skuldi bara fremjast. Skurðtiltakið varð framt av væl lærdum og væl útbúnum føroyingum!

Eingi x og z = lamskotin matematikkur.

Í føroysku orðabókini 1998 eru c, q, w, x og z við heilt fáum orðum, tí "tey vanligu ikki verða nýtt í Føroyum." Undir c: celsius og C-vitamin, undir w: watt og kilowatt, undir x: X og x-ás, undir z: einki. Í telefonbókini eru C og W og Z í hundrðtali. Í donsk-føroysk orðabókini er frumevnið zink við kem. frámerki Zn stavað: sink og zoom: sum. Tey, ið granska astronomi, kunnu als ikki finna zenit, um tey leita í føroysku orðabókini 1998. Í donsk-føroysku orðabókini 1995 er zenit umsett á føroyskum til senit. Og zebra til sebra. Í teimum norðurlendsku skriftmálunum verður Z/z brúkt í matematikkini, fremmandum orðum og fólkanøvnum.

Næstan tað sama kann verða sagt um q/Q. Tað verður um okkara leiðir einans brúkt til fremmand-

orð. Men eitt nú í tí grønlandska skriftmálinum verður í hvussu er q/Q brúkt í grønlandskum býar- og bygdarnøvnum.

Nógv er gjørt í okkara orðabókum til tess at sleppa undan umrøddu bókstavum, sum eru "óføroyskir", hóast teir hoyra til heildina av okkara latínska alfabeti. Hesir bókstavir verða brúktir dag og nátt, úti og heima, av børnum og ungum og gomlum. Eingin kann steðga hesum. Heldur ikki "avlamnar" orðabøkur.

Hví er tað nú so altavgerandi neyðugt at beina fyri fimm bókstavum í alfabatinum? Kann hetta ikki órógva nervalagið í okkara mentanaramboðunum meira enn gott er? Og hví skulu vit gera okkum fremmand mótegis londum á tí europeiska meginlandinum, ið standa okkum mentanarliga og sosialt og á øðrum økjum nær?

Góð ráð: ein hjálpandi hond

Vit eru øll góð við okkara oyggjar og okkara mál – ikki minst tey, ið rýma av landinum – men hvør kann trívast í áhaldandi klandri

Í okkara grannalondum er sosial dumping ein ovurhonds stórur trupulleiki. Vit hava sæð dømir um, at hóast arbeiðarin, á pappírinum, er tryggjaður sáttmálaløn og trygging í samband við vanlukkur og sjúkur, so er hetta als ikki veruleiki. Orsaka av at teir millummenn, ið útvega hesa arbeiðsmegi, fara avstað við peninginum. Vit hava eisini sæð dømir um, at útlenska arbeiðsmegin er undirlønt og verður brúkt til at trýsta lönina hjá lokalu arbeiðsmegini niður. Hava vit nakra trygd fyri at tilíkt ikki hendur hjá okkum ? Sosial dumping er, tíverri, ein altjóða trupulleiki, tí kann ein seta spurningin um vit sleppa undan trupulleikanum her hjá okkum.

Vit eiga at berjast ímóti sosialari dumping bæði á sjógvi og landi

Javnaðarflokkurin hevur varpa ljós á sosiala dumping á sjónum og víst á loysnir, ið kunnu steðga hesum. Hesar loysnir eru feldar í tinginum, ikki minni enn 3 ferðir. Onki sæst til, at samgongan vil seta aðrar loysnir í staðin. Nú vit eisini fara at innflyta arbeiðsmegi á landið, er spurningurin ikki minni aktuellur og tí eiga átøk at verða sett í verk, ið hava til endamáls at basa hesum trupulleika.